

Vedení kroužku. Jak na to, pojďme společně krok za krokem. Část 10.

Učení v největší učebně, a to v přírodě

Učení je proces, při kterém se jedinec zdokonaluje v nějaké činnosti. Je záměrné, cílevědomé, systematické, které člověk získává sebevzděláváním nebo ve vzdělávacím procesu pod vedením vedoucího, učitele. Vyžaduje důslednost a trpělivost. Ovlivňují jej různí činitelé, především vycházejí z **osobnosti učícího** – vlastní aktivita, volní a charakterové vlastnosti, psychický a tělesný vztah. Další činitel souvisí **se situací** – denní režim, mikroklima ve skupině, činnosti předcházející či následující, délka učení. Velmi zásadní činitel vychází **z učební látky** – pestrost, rozsah, důležitost, struktura učebního materiálu, stupeň konkrétnosti či abstraktnosti.

Hlavními druhy lidského učení jsou: senzomotorické učení, osvojování vědomostí, dovedností, návyků, osvojování způsobů řešení úloh a problémů, sociální učení.

Čemu se může mladý člověk a i ten, který děti a mladé vede, stále učit? Mnohému. Může se učit rozhodovat, věřit sobě i druhým, mlčet v pravý čas, dávat si náročnější úkoly a plnit je, číst mezi řádky, rozlišovat co je a co není podstatné, být šťastný, být vděčnější, nestěžovat si, nevymlouvat se, doufat, být velkorysý, lépe naslouchat, zbavovat se bezcenných myšlenek, přeladovat negativní emoce do emocí pozitivních, strach překonávat odvahou, učit se uskutečňovat své sny, trpělivě vyjednávat, konat s nadšením, překonávat vlastní nedostatky, smysluplně využívat volný čas, neříkat ano, je-li třeba říci ne, mít sám sebe rád, vážit si životních příležitostí, ctít sváteční chvíle, být hrdý i pokorný zároveň, radovat se z úspěchů svých i z úspěchů blízkých, umět se dobře postarat o finanční zajištění, věnovat se aktivitám, které jsou smysluplné a přinášejí radost a tím i zdraví.

Fáze učení

Motivační (nevědomá neschopnost), dítě se ocitá před úlohou, problémem, o kterém doposud nevědělo, že existuje, a chtěl by ho vyřešit.

Poznávací (vědomá neschopnost), člověk nějakou činnost vykonává a ví, že v ní není dobrý, v této fázi se učí jedinec nejlépe a dělá rychlé pokroky. Je to krok nejnáročnější, protože se při něm dělají zákonitě chyby.

Výkonová (vědomá schopnost), dítě, posluchač, žák získal potřebné dovednosti, ale nemá je zažité, zautomatizované, v této fázi se musí hodně soustředit. Zlepšení, která zpočátku byla výrazná, nyní postupují po malých krůčcích. Dá se říci, že čím lépe člověk danou činnost vykonává, tím menší se zdají zlepšení.

Kontrolní (nevědomá schopnost), děti mají dovednosti zautomatizované a zažité natolik, že se na ně nemusí soustředit, získanou dovednost využívá podvědomě a může se začít soustředit na další cíle, rozvíjet další dovednosti.

Učební pomůcky: učební pomůcky patří k důležitým činitelům vzdělávací činnosti. Je prokázáno, že člověk vnímá téměř 80 % informací zrakem, 12 % sluchem, 5 % hmatem a 3 % ostatními smysly. Připravíte si výklad sebelépe, pokud vás děti nebudou poslouchat, nemá smysl žádná snaha. Ignorovat obrázek na interaktivní tabuli nebo jelena v oboře je mnohem těžší než ignorovat váš výklad. Pomůcky slouží ke zvýšení zájmu dětí, jsou snáze zapamatovatelné a projevujete jimi svůj vlastní zájem. Kvalitní vedoucí by měl mít trvalý

aktualizovaný přehled o všech prostředcích, které má k dispozici. Měl by se s nimi včas seznámit a umět s nimi pracovat. Také je důležité znát většinu dostupných materiálů (CD, výukové programy, knihy, atlasy, edice, výukové prezentace).

Typy vizuálních pomůcek

- a) **rozmnožované materiály**, na internetu seženete spoustu materiálů o přírodě, o myslivosti apod. Stačí pouze vytisknout a rozmnožit. Mnoho obrázků můžete zvětšit, také můžete kopírovat z knih či časopisů. **Nezapomeňte na dodržování autorských práv.** Další možností je vytvoření pracovního listu, kde děti doplňují, přiřazují obrázky apod. Pokud budete vyrábět materiály sami, nepřehlcujte stránky informacemi, snažte se, aby byly listy přehledné a zaujaly na první pohled. Ponechávejte volné okraje kvůli kopírování. Neměli byste rozdat více jak dva papíry během jedné hodiny. Jestliže máte pocit, že děti potřebují více materiály, uveďte do pracovních listů odkazy na dostupnou literaturu nebo webové stránky.
- b) **tabule**, možností jejího využití je nespočet, někdo ji využívá jako obrovský pracovní blok, na který črtá poznámky a kresby, dalšímu slouží pro poznámky, které si děti mají zapsat, jiní zapisují hlavní myšlenky svého výkladu, aby na ně soustředili pozornost posluchačů. Žádná jiná pomůcka není tak přizpůsobivá a v tom tkví její přednost, vyzkoušejte všemožné způsoby a najděte si svůj styl.

Nezapomeňte při tom na několik **zásad**: vždy začínějte s čistou tabulí, písmo by mělo mít 3 – 4 cm velikost, nestůjte před tabulí, zkontrolujte zda se deska neleskne, mluvte k dětem, nikoliv k tabuli, naučte se zvýšit hlas, dávat důraznost na podstatné, barevné křídly používejte jen ke speciálním účelům, pokud chcete, aby si z tabule přepisovaly poznámky, sdělte jim to, pokud nemáte ve své klubovně tabuli, je možné použít tabuli přenosnou, ideální je magnetická, kterou můžete použít i k zavěšení obrázků, přenosnou tabuli si můžete vyrobit tak, že zarámujete natřenou kovovou desku, vhodnou alternativou je také zpětný projektor nebo interaktivní tabule.

- c) **modely a skutečnost**, obrázek vydá za tisíc slov, model, maketa nebo dokonce skutečnost je nedocenitelný. Přiveďte na kroužek např. psa, dravce, kočky, trofeje, zbraň, rostliny, byliny a máte mnohonásobně vyšší šanci, že si děti z vaší hodiny hodně odnesou. Modely a skutečné předměty, myslivecké pomůcky atd., přináší do hodin realitu.
- d) **nástěnné obrazy, vývěsky, tabulky**, vše se dá koupit ve specializovaných prodejnách, půjčit od učitelů přírodovědných předmětů, z MS či od myslivců nebo vyrobit. Ideální je začlenit do výuky a poté nechat nějakou dobu v klubovně vyvěšené, děti si je budou prohlížet, aniž by si to uvědomovaly.
- e) **video, audio, DVD**, děti pokládají televizi a rádio za zdroj zábavy, přesto je třeba je zaujmout a naučit, aby video či poslech sledovaly a učily se z něj. Pořád vždy na začátku představte, aby udržely pozornost, napište na tabuli několik otázek, které se k danému

pořadu vztahují a děti na ně musí odpovědět. Není nutné pouštět celý pořad, ale jen jednotlivé pasáže, video zastavujte, vracejte, abyste upozornili na konkrétní jevy sledovaného pořadu. Před promítáním si jej prohlédněte a připravte si vše podstatné. Velmi dobrou alternativou je využití diktafonu nebo videokamery.

- f) **počítače, tablety** jsou další vyučovací pomůckou, která má nespočet využití. Na internetu najdete velké množství elektronických publikací, učebnic, encyklopedií a výukových programů.

Seznam pomůcek: kočky lišky, kuny, srnce, jezevce. Lebky lišky, kuny, jezevce, srnce. Pírka sojky, bažanta, krocana, pštrosa, husy apod. Shozy jelena, srnce, daňka. Obrázky zvěře, které vydala ČMMJ (jsou malované, a tudíž dětem velmi blízké), jinak mohou být vystřižené z kalendáře a lze použít obrázky v knihách. Listy namnožené ze šanonu „Pojďme na to od lesa“. Plakát „Nesahejte na nás“, je zaměřený na osvětu, jak se chovat k nalezeným mláďatům zvěře. Samolepky zvířat a zvěře, pexesa s lesní tematikou. Do tajemných pytlíčků, šišky, kůru stromů, kaštiny, žaludy, listy.... Mohou se použít různé materiály pro děti podle množství a dostupnosti, je vhodné, aby každé dítě drželo v ruce nějaký obrázek, pexeso, či čepici.

Internetové stránky: Rezekvítek, Chaloupky, Lipka, Tereza, ČSOP a další, kde lze přes e-shop objednat celou řadu výborných pomůcek.

Výukové exponáty, sbírky: nejlépe se děti naučí z praktických pomůcek a materiálů. Proto je důležité navštěvovat různé sbírky přírodnin například na školách, muzeích, zámcích nebo postačí i například trofeje u myslivců doma. Pokud je to možné, s každým exponátem by měly být děti seznámeny, aby věděly, co to je a případně jaký příběh se k dané trofeji, části úlovku, přírodnině vztahuje. Zapamatují si tak více a získají k exponátům zcela jiný vztah. Když je to možné, je dobré shromažďovat pro chod kroužku různé exponáty, jako jsou shozy, lebky, peří, případně celá vypreparovaná těla živočichů.

Často se stává, že jsou exponáty do kroužků věnovány. Zde se bohužel setkáváme s rozporem se stávající legislativou, protože mnoho živočichů odpovídá ochraně a tyto exponáty nelze bez potřebných dokumentů přechovávat. Výjimku na držení chráněných zvířat vydává místně příslušný krajský úřad. Pokud se jedná o preparát či část těla živočicha, který je na seznamu CITES, musíte mít vyřízeny ještě citesové doklady. Když jde o u nás žijící dravce a velké šelmy, tak na jakoukoli případnou komerční aktivitu na území EU potřebujete tzv. výjimku ze zákazu komerce.

Mgr. Jarmila Vaníčková, KMM